

ศิลปะสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางวิชาการ
ACADEMIC KNOWLEDGE OF CREATIVE ARTS

ปรีชา เกาทอง¹
Preecha Thaonthong

บทนำ

การสร้างสรรคมีความสำคัญกว่าความรู้ การสร้างสรรคจะทำให้มนุษย์เรียนรู้และพัฒนา มนุษย์จะค้นคว้าพัฒนาสร้างสรรคกฎเกณฑ์วิทยาและกระบวนการจนเกิดเป็น ทฤษฎีวิทยา วิธีการ รูปแบบ เรื่องราว และกระบวนการในการสร้างสรรคในงานศิลปะ โดยสร้างหลักการเหตุผลในการค้นคว้า พัฒนาสร้างสรรคในงานวิชาการด้านศิลปะจึงน่าจะมีหลักการเหตุผลเป็นพื้นฐานในการทำการสร้างสรรคและพัฒนาโดยตั้งประเด็นคำถามที่เป็นมูลเหตุของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เป็นศิลปะสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางวิชาการ ศิลปะสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางวิชาการเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้วยสุนทรียภาพในศิลปะ โดยสะท้อนความรู้สึก อารมณ์ ความสะเทือนใจ ประสบการณ์ และความคิดของศิลปินกับสิ่งที่ได้ประสบได้รับรู้ทั้งหมด สะท้อนออกมาเป็นองค์ประกอบต่างๆ ตามแนวทัศน์ของศิลปิน

คำสำคัญ: ศิลปะ, ศิลปะสร้างสรรค์, องค์ความรู้ทางวิชาการ

ABSTRACT

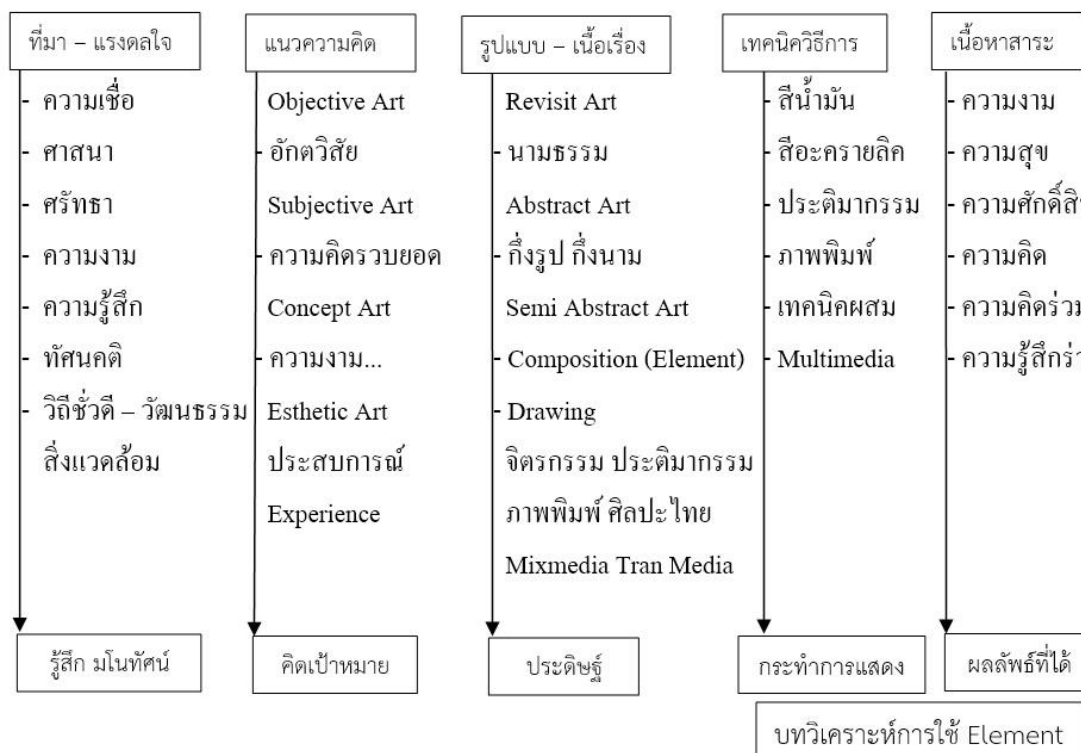
Creativity is more important than knowledge. Creativity is the basis of human learning and development. Humans normally develop scientific and creative processes, a theory of science, how to format the stories and creative process in art, by giving the reasons for the research. In developing creative education in the arts, there are principles of reason as the basis to create and develop a set of issues, which is the question of data analysis and synthesis, creative arts and academic knowledge. Creative art academic knowledge involves knowledge integration with aesthetics in art and reflecting feelings, such as painful emotions. The experience and thoughts of the artist, on what prospers, have recognized all the various elements along the viewpoints of artists.

Keywords: arts, creative arts, academic knowledge

¹ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (จิตรกรรม) พ.ศ. 2552

มนุษย์เรามีจุดเริ่มต้นที่ยาวนานนับล้านปี พวกเราอยู่ในยุคหนึ่งมีล้านปี ศาสนาทุกๆ ศาสนา เกิดมาได้ไม่นานนัก พระพุทธเจ้าเกิดมาเพียง 2561 ปี เมื่อเทียบกับการเกิดของมนุษยชาติ ศาสตร์แขนงแรกของมนุษย์เป็นศาสตร์ของความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์ตลอดเวลา และยังมีการค้นคว้าสร้างสรรค์มาจวบจนถึงปัจจุบัน พระพุทธเจ้าทรงทราบว่าสิ่งที่หนีไม่พ้นคือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นสัจธรรมของทุกสรรพสิ่ง แต่พระองค์ทรงได้ค้นพบถึงสัจธรรมที่แท้จริง คือการไม่เกิดซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะโลกจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง สาเหตุที่มนุษย์เกิดมาแตกต่างจากสัตว์ คือการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ ที่มนุษย์ได้ทำการพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ แต่ศาสตร์ที่มีความสำคัญ คือ ศาสตร์แห่งความคิดสร้างสรรค์ที่อยากจะทำภาพกับเสียงทำงานร่วมกันก็เกิดผลออกมา การรับรู้ภาพและเสียงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกิดมาพร้อมกับตัวตนของมนุษย์ เปรียบเสมือน อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ในเรื่องของอาหารมนุษย์ไม่ได้เพียงแค่รับประทานอาหารให้อิ่มท้อง แต่จะมีการเพิ่มสิ่งต่างๆ ให้มากขึ้น นอกเหนือจากการปรุงให้อาหารมีรสชาติที่อร่อย และมีคุณค่าทางอาหารแล้ว จะเห็นถึงแนวคิดต่างๆ ที่เป็นศิลปะบนสิ่งที่ต้องการสื่อออกมา

ภาพ 1 โครงสร้างการวิเคราะห์การใช้ Element

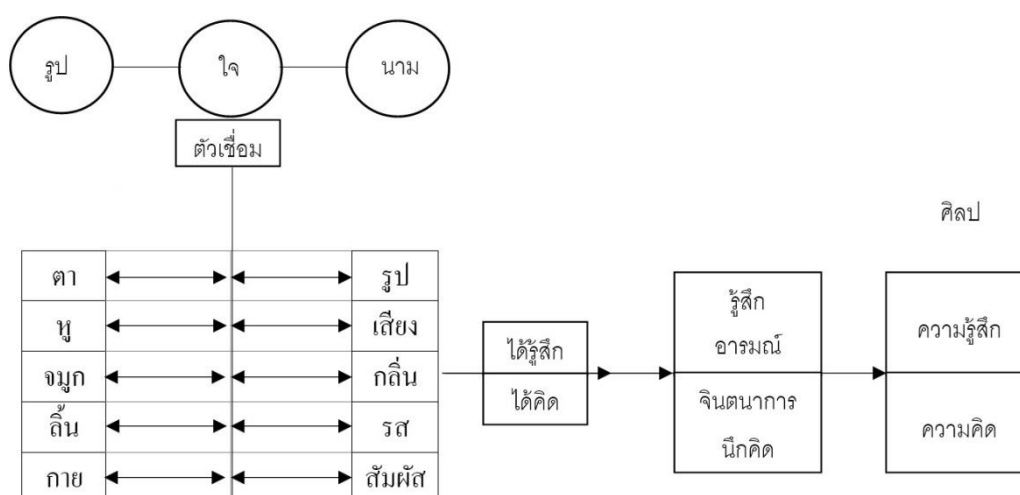

ความเชื่อที่สำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปะ

1. ความเชื่อในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ความเชื่อจากคติธรรมทางพุทธศาสนาและจากหลักการของทุกศาสนา
3. ความเชื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของไทย
4. ความเชื่อเรื่องสุนทรียภาพในศิลปะ

ศาสตร์แห่งการแสวงหา การค้นหา องค์ความรู้ ที่มนุษย์ได้ใช้มาควบคู่กับการกำเนิดของมนุษย์ จากอดีตถึงปัจจุบัน น่าจะเป็นศาสตร์ของการเรียนรู้ ค้นคว้า ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ-วัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าศาสตร์ของการสร้างสรรค์ศิลปะ จนบังเกิดเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นศาสตร์ขององค์ความรู้แขนงแรกที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับสัญชาตญาณของมนุษย์ ตั้งแต่มนุษย์ยุคหิน ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์ยังไม่มีภาษาพูด ภาษาเขียนในการติดต่อสื่อสารกัน และยังไม่มีความเชื่อ ในภูตผี ปีศาจ หรือศาสนาใดๆ ที่ได้อุบัติขึ้นบนโลกใบนี้ก็ได้ แต่ศาสตร์ทางการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ศิลปะได้ถือกำเนิดมาพร้อมกับสัญชาตญาณ พรสวรรค์ และมีการเรียนรู้ถ่ายทอดแสดงออก มาเป็นศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะ เพื่อใช้ศิลปะสื่อสารการสร้างความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอดีต แม้แต่ในสภาวะปัจจุบันมนุษย์เรายังใช้ศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นตัวแปร เป็นตัวเชื่อมในการพัฒนา การเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ การวิจัย เพื่อพัฒนาของมนุษย์ในศาสตร์ทุกแขนงของมนุษย์ในปัจจุบัน

โครงสร้างการทำงานด้านศิลปะ

ภาพ 2 โครงสร้างการทำงานด้านศิลปะ

โครงสร้างการทำงานด้านศิลปะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

Heart คือ ศรัทธาในความรู้สึก ศรัทธาในการสร้างงาน

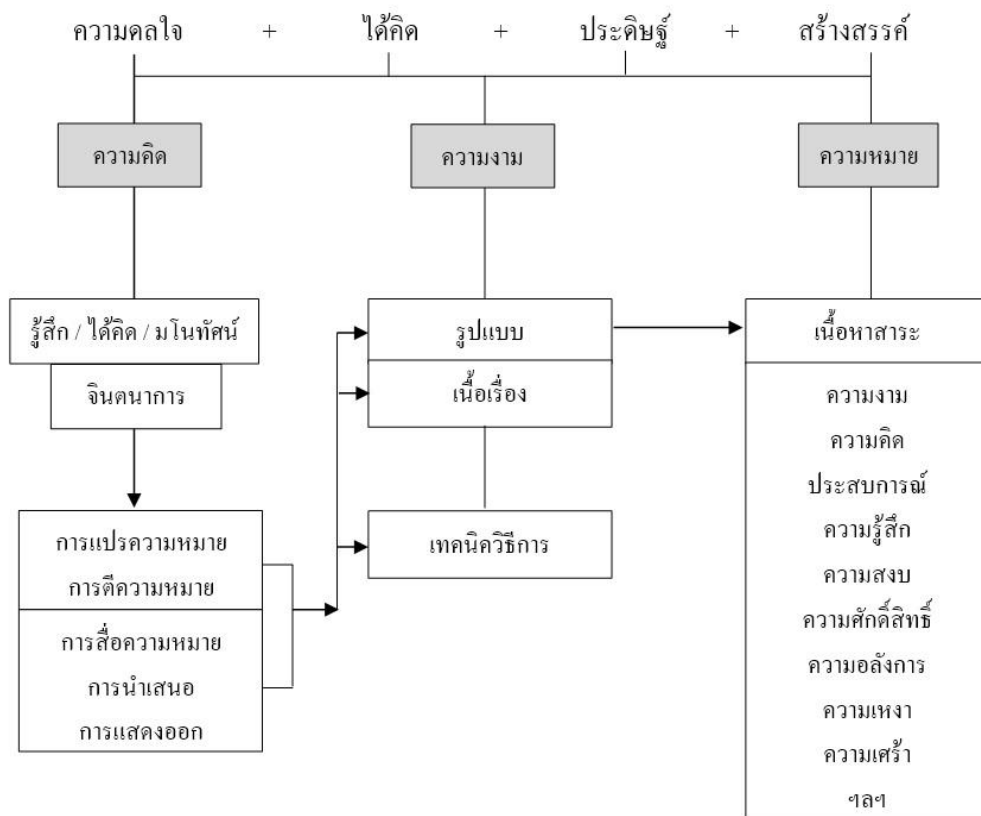
Head คือ แรงบันดาลใจ ความคิด จินตนาการ คิดด้วยเหตุผล

Hand คือ รูปแบบ ทักษะ องค์ประกอบ วิธีการต่างๆ

ทั้ง 3 สิ่งรวมเป็น Art from คือ การนำรูปแบบ รวมกับความคิด จินตนาการ มารวมกัน เช่น โบราณสถาน ศิลปวัตถุ บทเพลง เสียงเพลง เสื้อผ้า ความงามที่ลงตัว เกิดขึ้นจากจินตนาการที่มีเอกภาพ เกิดสุนทรียภาพที่ลงตัว ที่เกิดจาก อารมณ์ความรู้สึกของศิลปิน ที่เป็นผู้สร้าง ศิลปะบนโลกนี้ทุกรูปแบบ ทุกทฤษฎี ไม่พ้นเรื่ององค์ประกอบของจิตใจ ตามองเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น มือสัมผัส สิ่งที่จะบอกได้คือ ใจ ซึ่งเป็นตัว ที่ผูกโยงทุกเรื่อง ถ้าจริงใจรู้สึกตรงไปตรงมาก็สร้างสรรค์ขึ้นทันที ไม่ว่าจะเป็น การสร้างสรรค์งานด้วย สีน้ำ สี น้ำมัน สื่อผสม ภาพพิมพ์ ทุกอย่างเกิดขึ้นจากจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

โครงสร้างแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และค่านิยมในศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย

ภาพ 3 โครงสร้างแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ และค่านิยมในศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย

โครงสร้างแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ และค่านิยมในศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย
แนวทาง สาขาศิลปะมีแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ด้วยกันสองรูปแบบใหญ่ ได้แก่การสร้างสรรคและการวิจัย โดยจะแบ่งแนวทางการทำงานในสาขานี้ออกเป็น 3แนวทาง ตามลักษณะของการพัฒนาองค์ความรู้ดังนี้

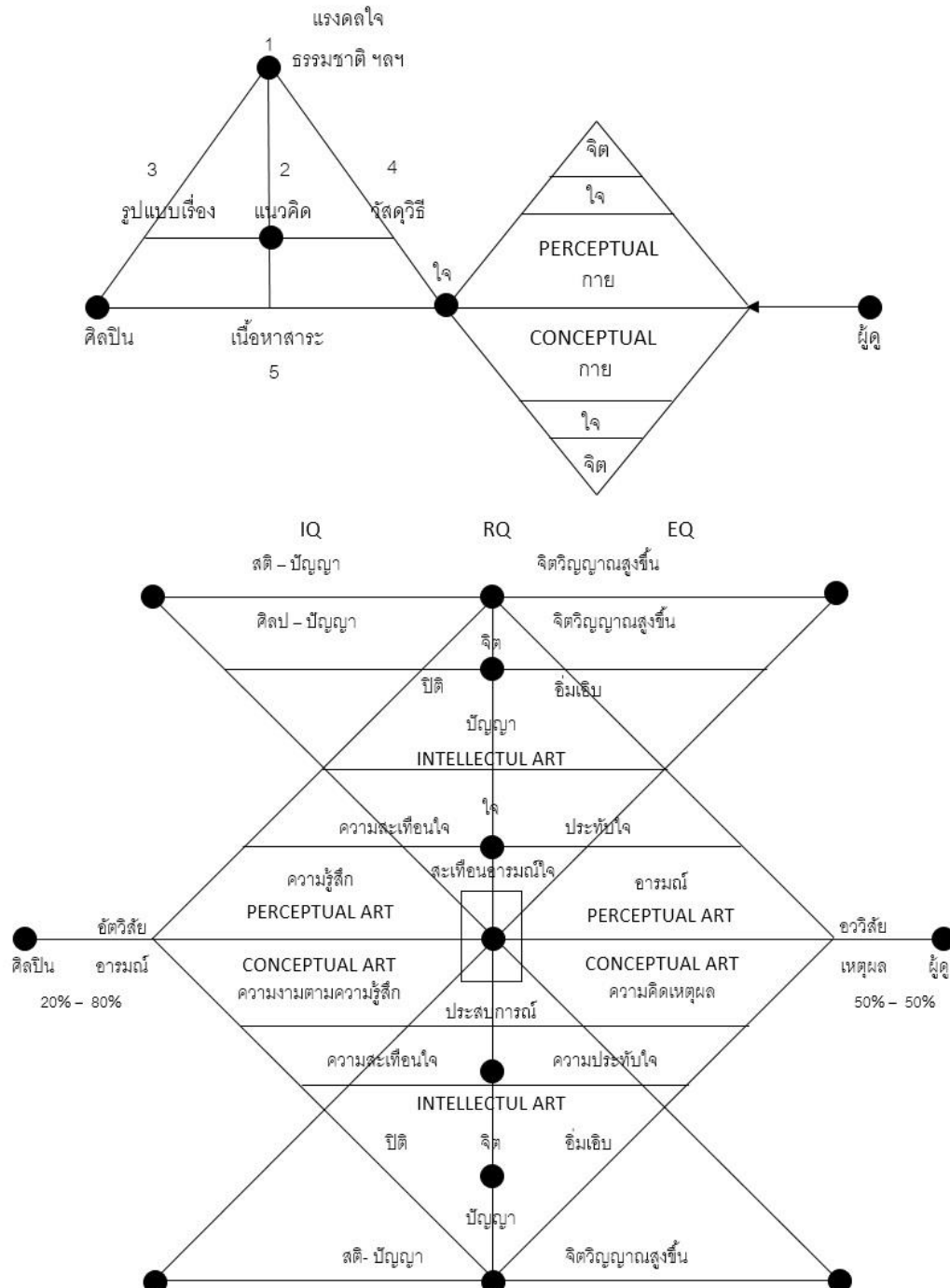
Pure Practice เป็นการทำงานสร้างสรรค์ โดยเน้นที่ผลของการปฏิบัติเป็นหลักให้ความสำคัญทั้งในส่วนของการกระบวนการปฏิบัติ ประสพการณ์ขณะปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ

Practice-led หรือ Practice-based เป็นการทำงานสร้างสรรค์โดยให้การปฏิบัติเป็นเครื่องมือ นำไปสู่ความรู้ใหม่ ในสาขานั้นๆ ทั้งนี้อาจเน้นถึงความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและสร้างสรรค์ ที่แสดงออกด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของผลงาน (Originality) หรือการพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ในสาขาหนึ่งๆ

Research เป็นการศึกษาหรือการค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล คำตอบ หรือข้อสรุปรวมที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือเอื้อต่อการนำวิชาการนั้นไปประยุกต์

ผังโครงสร้างแสดงพันธกิจของงานสร้างสรรค์ศิลปะแบบ Perceptual Art และ Conceptual Art
อยู่ในกลุ่มศิลปะ Pure Practice และ Practice-Led, Practice-Based

ภาพ 4 ผังโครงสร้างแสดงพันธกิจของงานสร้างสรรค์ศิลปะแบบ Perceptual Art และ Conceptual Art อยู่ในกลุ่มศิลปะ Pure Practice และ Practice-Led, Practice-Based

จากทฤษฎีดังกล่าวจึงเกิดเป็นแนวคิดโครงการสร้างสรรค์ 89/70/4447+=9→10 งานธรรมศิลป์ นำสู่การเรียนรู้ให้เห็นถึง ความจริง ความดี และความงาม ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีต่อแผ่นดินไทยและทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ในตลอดช่วงพระชนมายุของพระองค์ ด้วยการหาต้นเหตุแห่งสุขและหาต้นเหตุแห่งทุกข์ของมหาชนชาวสยาม 89 พระราชา 70 ปี ของการปกครองแผ่นดินสยาม ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ใช้หลักทศพิธราชธรรม ทรงพระราชทานความเมตตาต่อประชาชนสยามทุกหมู่เหล่าด้วยความเสมอภาค ทรงค้นพบโจทย์ของต้นเหตุแห่งทุกข์คือความซ่อนเร้น ความยากไร้ และความไม่รู้จากต้นเหตุแห่งทุกข์ของประชาชนชาวสยาม จึงเกิดเป็นโครงการพระราชดำริ 4447+ กว่าโครงการในตลอดระยะเวลาของการครองราชย์ 70 ปี ด้วยรูปแบบและเรื่องราวเป็นการรวบรวมเอาผลงานจำนวน กว่า 109 ชิ้น ซึ่งสรุปสาระพระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ด้วยความศรัทธาอันหาที่สุคติได้ โดยมี แนวคิด รูปแบบ เทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย โดยจะมีการแบ่งการแสดงงานออกเป็น 4 ช่วง

- ช่วงที่ 1 คือ การขึ้นครองราชย์
- ช่วงที่ 2 คือ ช่วงเสด็จพระราชดำเนินทั่วแผ่นดินไทยในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข
- ช่วงที่ 3 คือ ช่วงประมวลการแก้ไขปัญหาออกมาเป็นศาสตร์แห่งพระราชา
- ช่วงที่ 4 คือ ช่วงประจักษ์ถึงความทุ่มเทในการทรงงานเพื่อพสกนิกรออกมาเป็นโครงการต่างๆ

กว่า 4447 โครงการ

จากเรื่องราวรอบพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงค้นพบทฤษฎีใหม่ ศาสตร์พระราชาพระมหากษัตริย์ผู้ยึดมั่นในสัจจะแห่งปฐมบรมราชโองการสู่ศาสตร์แห่งการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนด้วยองค์ความรู้ทุกแขนงครอบคลุมในทุกมิติ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านสิ่งแวดล้อม พระราชประสงค์ของพระองค์ คือ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ด้านจิตใจของพสกนิกรชาวไทยเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความเข้มแข็งอันเริ่มจากภายในตัวเราเองเป็นที่พิสูจน์แล้วว่าความยิ่งใหญ่ของพระองค์ท่าน ไม่ได้อยู่เพียงมงกุฎหรือเครื่องราชอิสริยยศ จากคำกล่าวที่ว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม** อาจกล่าวได้ว่า พระองค์ทรงปกครองด้วยหลักธรรม ประกอบด้วย ความจริง ความดี ความงาม และความถูกต้อง เพื่อประโยชน์สุขสูงสุดแก่ประชาชน และประกอบกับหลักการทรงงาน 23 วิธีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลที่ 9 (ขวัญชัย เกิดอุบล, 2560) ซึ่งเป็นหลักการที่พระองค์ท่านทรงใช้และทรงปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการทรงงาน โดยเฉพาะในการดำเนินการโครงการในพระราชดำริต่างๆ ของพระองค์ (1) **การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ** : ก่อนที่พระองค์ท่านจะทรงดำเนินการโครงการพระราชดำริโครงการใดก็ตาม พระองค์จะทรงศึกษาหาความรู้และทรงค้นคว้าข้อมูล

ต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละเอียด พร้อมกันนั้นยังเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ทรงงาน เพื่อทำการศึกษารายละเอียดต่างๆ ของโครงการจากหน่วยงาน และทรงพบปะประชาชนในพื้นที่เพื่อหา ข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำมาซึ่งการเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ สามารถตัดสินใจและวางแผนการปฏิบัติงาน ได้อย่างถูกต้อง หลังจากนั้นจึงพระราชทานหลักการและนโยบายในการปฏิบัติงานนั้นลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน

(2) **ระเบิดจากข้างใน** : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงมุ่งเน้นใน เรื่องการพัฒนาคนก่อนจะทำการอื่นเพื่อให้ได้ทีมงานที่ดีมีคุณภาพ พร้อมทั้งจะรับการพัฒนาหรือการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ต่อไป โดยพระองค์ทรงตรัสว่า ต้องระเบิดจากข้างใน ซึ่งหมายความว่า หากท่านจะ ทำงานอะไรก็ตาม ท่านต้องพัฒนาบุคลากรของท่านเองก่อน โดยให้บุคลากรของท่านมีความพร้อม เชื้อมัน และศรัทธา รวมทั้งมีความเข้มแข็งเสียก่อน เมื่อข้างในของแต่ละคนในทีมมีความพร้อม จากนั้นจึงมาสร้าง ทีมให้เป็นทีมที่มีความเข้มแข็ง เมื่อคนพร้อม ทีมพร้อม ต่อมาท่านก็พัฒนาโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ ท่านมีและต้องการลงไป

(3) **แก้ปัญหาที่จุดเล็ก** : พระองค์ทรงใช้หลักการในการที่พระองค์จะทรงมอง ปัญหาใหญ่ในภาพรวม (Macro) ให้ชัดเจนก่อนเสมอ เพราะพระองค์จะต้องมีข้อมูลเพื่อทำให้สามารถ มองเห็นภาพรวมใหญ่ รวมทั้งเห็นถึงผลกระทบต่างๆ ที่จะมีหรือเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหา แต่เมื่อจะ ลงมือแก้ปัญหา พระองค์จะทรงเริ่มต้นด้วยการแก้ไขปัญหาในจุดเล็กๆ (Micro) ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ คนอื่นมักมองข้ามก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อยๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีละจุด เพราะคนทั่วไป (ข้าราชการ) มักชอบมองและทำอะไรใหญ่ๆ ก่อนเลยทีเดียว แต่การทำให้ใหญ่ก่อนมักทำไม่สำเร็จและเสียค่าใช้จ่ายเยอะ อีกทั้งเมื่อทำไม่สำเร็จก็หยุดทำ ความเสียหายมากมายก็เกิดตามมา ปัญหาต่างๆ ก็ไม่ได้รับการแก้ไขอย่าง รวดเร็วทันสถานการณ์ ต่างกับการทรงงานของพระองค์ท่านที่เมื่อพระองค์ทรงเข้าไปดำเนินการก็แก้ได้ตรง จุดเสมอ อย่างรวดเร็วและทันเวลา มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแต่ได้ผลสำเร็จสูง ทำให้ปัญหาของประชาชนได้รับการ แก้ไขให้ผ่อนคลายความตึงเครียดลงได้ จนกระทั่งเกิดการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่น ปัญหา ภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

(4) **ทำตามลำดับขั้น** : พระองค์ท่านทรงใช้หลักการทรงงานในข้อนี้ด้วย การเริ่มต้นทำในสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชนก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นรองลงมา ลำดับต่อไป (โดยพิจารณาความจำเป็นจากการเก็บข้อมูลวิเคราะห์) เช่น การพัฒนาและการดูแลในเรื่อง สาธารณสุข เพราะเมื่อประชาชนมีสุขภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรง ก็จะสามารถทำการพัฒนาในเรื่องอื่นๆ ได้ สำเร็จต่อไป ตัวอย่างเช่น การสร้างถนน การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้ทำการเกษตรและการบริโภคใน หน้าแล้ง เมื่อมีถนนที่ดี พอผลผลิตในการเพาะปลูกออกมา ประชาชนก็สามารถนำผลผลิตใส่รถเพื่อ เดินทางไปจำหน่ายได้ ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดีขึ้นตามรายได้ เมื่อ ความเป็นอยู่ดี ประชาชนก็ไม่เข้าไปบุกรุกแผ้วถางป่าหรือทำลายธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ ทำให้ฝนตก ต้องตามฤดูกาล การเพาะปลูกก็สัมฤทธิ์ผล ต่อมาก็มีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ทำ

ให้ประชาชนมีการจัดการเกษตรแบบผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) ได้ผลสำเร็จ ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เจริญและมั่นคงขึ้นตามไป จนทำให้เกษตรกรทุกคนรอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขกันตลอดไป (5) **ภูมิสังคม** : ก่อนจะทำการพัฒนาเรื่องใดในองค์การหรือหน่วยงาน ท่านต้องคำนึงถึงภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ของพื้นที่ที่ท่านจะทำการพัฒนาก่อน โดยต้องทำการศึกษาลงไปในรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจถึงหลักการทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยของคนหรือพนักงาน/ลูกค้าว่ามีอุปนิสัยเป็นเช่นไร วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมที่มีอยู่เดิมของบุคคลในแต่ละกลุ่มในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง และในแต่ละพื้นที่ที่จะทำการพัฒนานั้นมีความเหมือน คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร หลังจากนั้นจึงนำทั้งข้อดีและข้อเสียของข้อมูลที่ได้มาจากสภาพโดยรวมมาทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ แยกแยะเอาสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีออกมา เพื่อนำหลักการและวิธีการใหม่ที่ดีเข้าไปพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (6) **องค์รวม** : ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จะทรงจัดทำโครงการใดๆ พระองค์จะทรงมองภาพโครงการของพระองค์แบบองค์รวมอย่างรอบด้านว่า โครงการของพระองค์มีความเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำโครงการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ที่พระองค์ทรงมองภาพในองค์รวมว่าประชาชนของพระองค์ถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยประมาณ 10-15 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินเหล่านั้นจะต้องมีแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการทำการเกษตร หากในที่ดินไม่มีแหล่งน้ำก็จะไม่สามารถทำประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ ดังนั้น เมื่อประชาชนของพระองค์มีที่ดินแล้ว พระองค์จึงจำเป็นต้องสร้างหรือจัดทำแหล่งน้ำในที่ดินเหล่านั้นขึ้นมาด้วย เพื่อให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเห็นได้ว่าในทุกโครงการของพระองค์จะมีการสำรวจและจัดทำแหล่งน้ำควบคู่กันไปด้วยเสมอ ทั้งแหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (ที่ต้องเข้าไปดูเรื่องการบริหารจัดการน้ำและกักเก็บน้ำ) และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นเองในที่ดิน (เช่น สวนผสม) เมื่อที่ดินมีแหล่งน้ำ การทำการเกษตรก็จะได้ผลผลิตที่ดี สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร หลังจากนั้น เมื่อเกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตแล้ว เกษตรกรก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการตลาดและการจัดการการผลิตของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้มีความสามารถในการสร้างรายได้และพัฒนารายได้ให้เพิ่มมากขึ้นในแบบยั่งยืน รวมถึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องอำนาจการต่อรองทางการตลาด เพื่อที่จะทำให้มีอำนาจในการควบคุมและต่อรองตลาดของตนเองได้อีกด้วย จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกษตรกรเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ จนกลายมาเป็น สหกรณ์การเกษตร ซึ่งช่วยสร้างพลังอำนาจให้แก่เกษตรกรในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และต่อสู้กับกลไกตลาดตามหลักการดำเนินธุรกิจ (7) **ไม่ติดตำรา** : หมายความว่า ในการดำเนินงานทุกโครงการพระราชดำริของพระองค์ พระองค์จะทรงอนุโลมตามปัจจัยสถานะแวดล้อมตามธรรมชาติในแต่ละแห่งที่พระองค์ทรงทำโครงการ ทรงออมชอมกับธรรมชาติตามสภาพที่โครงการสามารถดำเนินงานอยู่ได้โดยไม่ทรงยึดติดในหลักการหรือทฤษฎีจากตำราทางวิชาการมากเกินไป แต่ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป

ตามสถานการณ์ที่หน้างาน และปรับเปลี่ยนไปตามปัญหาที่ทรงพบระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้โครงการพระราชดำริของพระองค์ประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์สูงสุด ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยชุมชนเอง ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานปัจจัยของทรัพยากรต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่ในพื้นที่นั้น และตามวิถีชีวิตของประชาชนที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการนั้น (8) **ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด** : หลักการทรงงานข้อนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงทำให้ประชาชนของพระองค์ดูเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด ตั้งแต่เรื่องยาสีพระนต์ของพระองค์ที่ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนเรื่องฉลองพระองค์และของใช้ส่วนพระองค์ต่างๆ ที่พระองค์จะทรงใช้งานจนคุ้มค่าที่สุด ด้วยความประหยัด เรียบง่าย ทั้งนี้ในการทำโครงการพระราชดำริของพระองค์หรือการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชน ทรงนำหลักการประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุดเข้ามาใช้ ด้วยการจัดหาวัสดุ สิ่งของ ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นของภูมิภาคนั้นมาประยุกต์ใช้ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือต้องไปซื้อหามาจากต่างประเทศ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีก็จะไม่ทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากซับซ้อน แต่จะทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย สะดวก เหมาะสมกับการนำมาใช้งานในท้องถิ่นนั้นๆ (9) **ทำให้ง่าย** : จากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ทรงทำการประดิษฐ์คิดค้น และพัฒนาประเทศด้วยโครงการพระราชดำริต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาปากท้องของประชาชนในถิ่นทุรกันดารนั้น พระองค์จะทรงดำเนินการในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศที่มีอยู่ (10) **การมีส่วนร่วม** : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย โดยพระองค์จะทรงนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารงาน/บริหารโครงการของพระองค์เสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน เจ้าหน้าที่ และสาธารณชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนแต่ละโครงการ ซึ่งพระองค์จะทรงรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและความต้องการของสาธารณชน ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้โครงการต่างๆ ของพระองค์ล้วนสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและตอบโจทย์ของปัญหาที่ทำให้ประชาชนของพระองค์ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างตรงจุดและตรงความต้องการอยู่เสมอ (11) **ประโยชน์ส่วนรวม** : การปฏิบัติพระราชกรณียกิจในแต่ละครั้งและการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ความช่วยเหลือพสกนิกรที่ได้รับความยากลำบากและเดือดร้อนนั้น พระองค์จะทรงคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ในการทรงงานแต่ละครั้งพระองค์จะทรงพิจารณาและเลือกการปฏิบัติภารกิจในการแปรพระราชฐานในแต่ละครั้ง แต่ละปี เพื่อทรงเยี่ยมเยียนราษฎร พร้อมทั้งบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความยากจน ความยากลำบากในการประกอบอาชีพของประชาชนของพระองค์ให้มีการอยู่ดีกินดี โดยการจัดทำโครงการพระราชดำริต่างๆ ขึ้นมา ซึ่งล้วนจัดทำเพื่อยังประโยชน์และแก้ไขปัญหาของส่วนรวมแบบยั่งยืนตลอดไป (12) **การบริการรวมที่จุดเดียว** : หรือ One

Stop Service คือการรวมบริการมาไว้ที่จุดเดียวเป็นรูปแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกในระบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวเพื่อประโยชน์ของราษฎร เมื่อมาขอใช้บริการจากภาครัฐในเรื่องต่างๆ ก็สามารถดำเนินการเรียบร้อยได้เสร็จสิ้นในที่เดียว ซึ่งเป็นการประหยัดเงิน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐในการทำงาน ทำให้มีการประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว ภารกิจและการดูแลช่วยเหลือประชาชนก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็วทันเวลานั่นเอง (13) **ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ** : การที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงมีความเข้าใจธรรมชาติ ในส่วนนี้พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนของพระองค์มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับธรรมชาติ ด้วยเช่นกัน เพราะหากประชาชนมีความเข้าใจธรรมชาติและมองธรรมชาติได้อย่างละเอียดแล้ว จะทำให้สามารถนำธรรมชาติมาใช้แก้ไขปัญหาจากธรรมชาติด้วยกันได้ เช่น ในการแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติกันเอง เช่น โครงการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นต้น (14) **ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ** : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มาเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบสภาวะปกติ เช่น โครงการการนำน้ำดีมาขับไล่น้ำเสียหรือมาเจือจางน้ำเสียให้กลับมาเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงของน้ำตามธรรมชาติ และการบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติให้มาดูดซับสิ่งสกปรกและปนเปื้อนในน้ำออกไป ตามพระราชดำรัสที่ว่า ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ (15) **การปลูกป่าในใจคน** : เป็นการทำการปลูกป่าลงบนผืนแผ่นดินด้วยความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่า ไม่สิ้นเปลือง เพราะในอดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยขาดจิตสำนึกเพียงพอประโยชน์ของตนเอง ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมจนเกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติ เมื่อธรรมชาติขาดความสมดุลจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆ ตามมา เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า ดินถล่ม เป็นต้น ในการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมานั้น จะต้องมีการปลูกจิตสำนึกในการรักษผืนป่าในใจคนให้ได้เสียก่อน การปลูกป่าในใจคนจึงจะเกิดขึ้นมา และทำให้มนุษย์มีความเข้าใจและความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแบบรู้คุณค่าให้มากที่สุด (16) **ขาดทุนคือกำไร** : หลักการนี้ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรของพระองค์ ด้วยการให้และการเสียสละ เป็นการกระทำอันมีผลที่เป็นกำไร คือการอยู่ดีมีความสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนจากการที่ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น (17) **การพึ่งพาตนเอง** : เป็นการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริเพื่อการ

แก้ไขปัญหาโดยตนเองก่อนในเบื้องต้น แบบการแก้ไขเฉพาะหน้า เพื่อให้ตนเองมีความแข็งแกร่งพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นตอนต่อไปก็ทำการพัฒนาให้ประชาชนมีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด (18) **พออยู่พอกิน** : หลักการทรงงานในข้อนี้ก็เพื่อพัฒนาให้พลกนิกรทั้งหลายของพระองค์ประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิต อันเริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรของพระองค์ทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศ ทรงทอดพระเนตรเห็นความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จนทรงเข้าพระทัยในสภาพปัญหาต่างๆ ของราษฎรอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในการพัฒนาของพระองค์จะทรงมองในภาพรวมของประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงทราบว่าไม่ใช่งานเล็กน้อยแต่เป็นงานที่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติเข้ามาดำเนินการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนา ด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์ในการทรงงาน ทำให้คนไทยทั้งหลายได้ประจักษ์แล้วว่าแนวพระราชดำริและโครงการพระราชดำรินั้น เป็นโครงการที่เรียบง่ายปฏิบัติแล้วได้ผล จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะโครงการพระราชดำรินี้จะเป็นโครงการที่ทำให้ราษฎรของพระองค์มีรายได้พออยู่พอกินบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงสืบไป (19) **เศรษฐกิจพอเพียง** : เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พลกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังวิกฤต พระองค์ยังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ราษฎรของพระองค์สามารถรอดพ้นและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลกที่เข้ามาสู่ประเทศไทยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์พระราชทานไว้นั้น มีความหมายดังนี้ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบที่จะเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนของแผนที่วางไว้ เช่น แผนรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน แผนการทำไร่สวนผสม เป็นต้น (20) **ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน** : หลักการในข้อนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระเมตตาสั่งสอนให้ข้าราชการ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ในองค์การระดับสูงให้มีความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าหากคนเราทำงานแล้วไม่มีความซื่อสัตย์จริงใจทั้งต่อตนเอง องค์การ และประเทศชาติแล้ว ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จคงเกิดขึ้นได้ยาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์การและประเทศชาติต้องประสบปัญหาในการพัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้า ก็เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้น การทุจริตจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำลายล้างองค์การและประเทศชาติให้เสื่อมสลายไปได้ ดังนั้น เราท่านทั้งหลายจะต้องช่วยกันขจัดการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้น แม้แต่ในตัวเองและองค์การ เมื่อไม่เกิดการทุจริตขึ้นในตัวเองหรือในองค์การแล้ว ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองสืบไป (21) **การทำงานอย่างมีความสุข** : พระองค์ทรงมีพระเกษมสำราญและทรงงานอย่าง

มีความสุขทุกครั้งที่ได้ช่วยเหลือประชาชน โดยพระองค์ทรงเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่าทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น (22) **ความเพียร** : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้ความเพียรเป็นอย่างมากในการทำงานในโครงการพระราชดำริ โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของแต่ละโครงการที่มีอุปสรรคและความไม่พร้อมในด้านต่างๆ มากมาย มีโครงการจำนวนมากที่พระองค์ต้องทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดทำ แต่พระองค์ก็มีเคยท้อพระทัย และทรงมุ่งมั่นเดินหน้าพัฒนาเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ อันจะช่วยให้ราษฎรของพระองค์และบ้านเมืองบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข (23) **รู้ รัก สามัคคี** : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องรู้ รัก สามัคคี ต่อข้าราชการและประชาชนของพระองค์มาโดยตลอด ซึ่งคำ 3 คำนี้มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง สามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย รู้การที่เราท่านจะลงมือทำสิ่งใด จะต้องรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหานั้น รักเมื่อเรารู้ ครบด้วยกระบวนการที่เราจะทำแล้ว เราจะต้องใช้ความรักในการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหานั้นให้ได้ สามัคคี การที่คนเราจะลงมือปฏิบัติงาน เราควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ แต่ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจกับคนอื่น เป็นองค์การหรือเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังในการช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีสร้างสุขของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงค้นพบว่าความจริง ความดี และความงาม เป็นรากฐานของวิถีชีวิตและวิถีสังคมอันแตกต่างหลากหลายของพลนิกรชาวไทย ซึ่งความดีคือความจริงและความงาม ความจริงคือความดีและความงาม และความงามคือความจริงและความดี ทั้ง 3 สิ่งคือสิ่งเดียวกัน เป็นทฤษฎีของการสร้างสุขหาต้นเหตุแห่งทุกข์ด้วยความพอดี ความพอประมาณ รู้หน้าที่ รู้รักสามัคคี มีคุณธรรม และมีความเพียรที่บริสุทธิ์

ภาพ 5 ความจริง ความดี ความงาม ธรรมะ ธรรมชาติ ธรรมศิลป์ (Truth, Goodness, Beauty, Dharma, Nature and Dharma Art)

ภาพ 6 ภาพร่างพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (Sketch of King Rama IX s Royal Duties)

37

ภาพ 8 แสงสุวรรณภูมิ (The Light of Suvarnabhumi)

อ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (2559). HEART HEAD HAND อยู่ดีมีสไตล์ ในแบบฉบับ ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง (ตอนที่1). มีสไตล์ โฮมแอนด์ไลฟ์, 2(24), 113-120.
- ขวัญชัย เกิดอุบล. (2560). หลักการทรงงาน 23 ประการ ของในหลวงรัชกาลที่ 9. ค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.dharmniti.co.th/หลักการทรงงาน-23-ประการของในหลวงรัชกาลที่-9/>
- ปรีชา เกาทอง. (2556). ความเป็นมาของปัญหาในการสร้างสรรค์ศิลป์ หลักคิดความเชื่อส่วนตัวในการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม. จากวันวาน...ถึงวันนี้ ในสาระเชิดชูเกียรติศิลปิน / อาจารย์ผู้เกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ. 2556, 29-35. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา เกาทอง. (2560). โครงการสร้างสรรค์ 89/70/4447+=9→10. ค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.แปดสิบเก้าทับเจ็ดสิบ.com/>